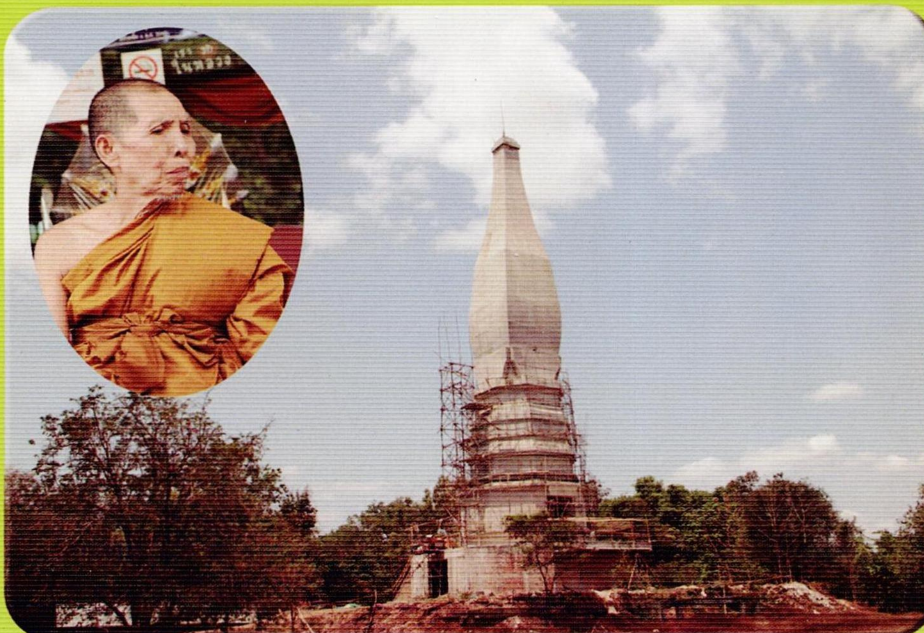
ธรรมะเตือนใจ

พระครูสังฆรักษ์เติน รตนวณฺโณ

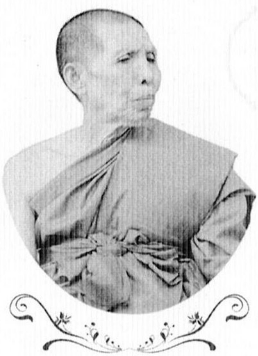
วัดป่าสุวรรณาราม บ้านหนองแคน

ตำบลยอดชาด อำเภอวังยาง จังหวัดนครพนม

อะนิทัสสะนะสัปปะฏิฆา ธัมมา

ธรรมะเตือนใจ พระครูสังฆรักษ์เติน รตนวณฺโณ

คำนำ

1. ปัจฉิมกถาสำหรับศิษยานุศิษย์ของพระครูสังฆรักษ์เติน รตนวณฺโณ คือ

"ให้ถือศีลบริสุทธิ์
ให้ภาวนาเป็นเนืองนิตย์
ให้เป็นคนดีมีศีลธรรมบริสุทธิ์
ให้เป็นอุปนิสัยติดตามตัวไปในอนาคต"

เป็นทั้งข้อคิด คำเตือน และแนวทางการประพฤติปฏิบัติตนของศิษย์ทั้งหลาย

2. สัตย์อธิษฐานของพระครูสังฆรักษ์เติน รตนวณฺโณ คือ ขอให้บรรลุมรรคผล เห็นอรรถเห็นธรรม ปฏิบัติธรรมให้ได้พระอรหันต์
3. วัตรปฏิบัติและปฏิปทาของพระครูสังฆรักษ์เติน รตนวณฺโณ ทั้งปริยัติและปฏิบัติ เป็นผู้มีศีลาจารวัตรงดงาม เป็นผู้มีศีลบริสุทธิ์ เคร่งครัดในพระวินัย ปฏิบัติตามธรรมเนียมสงฆ์เคร่งครัด มีกิริยามารยาทเรียบร้อย มักน้อย สันโดษ ฉันอาหารมังสวิรัติ ให้การต้อนรับ ช่วยเหลือและสนทนาธรรม ทั้งศิษย์และญาติโยมทุกชนชั้นได้ตลอดเวลา 24 ชั่วโมงอย่างไม่เบื่อหน่าย ท่านรักษาศีลบริสุทธิ์ ไม่กลัวตาย หากถือศีลบริสุทธิ์เชื่อในศีลในธรรม ทำนาต้องเป็นนา ปลูกต้นไม้ต้องเป็นต้นไม้ ในปัจจุบันกำลังนำญาติโยม ศิษยานุศิษย์และพุทธศาสนิกชนก่อสร้างพระธาตุสามร่มโพธิ์ศรี สูง 58 เมตร บรรจุพระเขี้ยวแก้วของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่วัดป่าสุวรรณาราม ตำบลยอดชาด อำเภอวังยาง จังหวัดนครพนม
4. การได้ศึกษาประวัติ วัตรปฏิบัติและธรรมะของพระครูสังฆรักษ์เติน รตนวณฺโณ จึงเป็นเรื่องดีที่ผู้สนใจ ใฝ่ใจในธรรม กระหายในธรรม ได้เรียนรู้และปฏิบัติธรรมเพื่อความสุขความสงบของใจ จึงเป็นเรื่องที่น่าอัศจรรย์ยิ่ง

คณะผู้จัดทำ
11 เมษายน 2557

ตนเป็นที่พึ่งของตน

ตนเตือนตน

ตนติตน

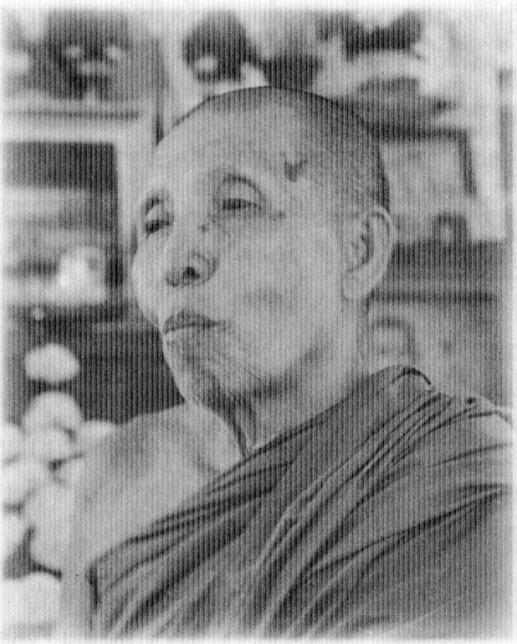
ตนสอนตน

ตนใช้ตน

ตนบังคับตน

ตนเป็นที่พึ่งของตน

พระครูสังฆรักษ์เติน รตนวณฺโณ

ภาค 1

ประวัติและวัตรปฏิบัติ

ใจ

พอใจอะไรก็ได้
ไม่พอใจอะไรก็ไม่ได้
ถูกใจ ดีใจ พอใจ
ไม่ถูกใจ ไม่ดีใจ ไม่พอใจ

❀ พระครูสังฆรักษ์เติน รตนวณฺโณ ❀

ประวัติ

ประวัติ : ชื่อ เติน สกุล วันนาพ่อ
เกิดวันศุกร์ที่ 31 พฤษภาคม 2489
ขึ้น 1 ค่ำ เดือน 7 ปีจอ
บ้านเลขที่ 40 หมู่ที่ 7 ตำบลหนองสังข์
อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม มีพี่น้อง
เป็นชายล้วน 10 คน เรียนจบระดับ
ประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านยอดชาด

การอุปสมบท : อุปสมบทที่วัดบ้านหมากเฟือง ปี พ.ศ. 2512 พระอุปฌาย์คือ พระอาจารย์สุนีย์ จำพรรษาที่วัดโพธิ์ศรี บ้านยอดชาด ไปศึกษาพระธรรมกับพระอาจารย์ลิ่น ซึ่งเป็นลูกศิษย์พระอาจารย์สอน (สายพระปัจเจกพุทธ ลูกศิษย์พระอาจารย์สอนเกจิชื่อดังแห่งภูค้อ) เป็นพระนักปฏิบัติที่เคร่งครัด ถือเคร่ง สันโดษ ที่ถ้ำภูผาแอก บ้านกกกอก อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร 2 พรรษา 3 แล้ง

การศึกษาธรรมะ : ไปปฏิบัติธรรมและวิปัสสนาที่วัดป่าอัมพวัน บ้านโพนค้อกับพระอาจารย์จันลี และจากนั้นได้ไปขอถวายตัวเป็นลูกศิษย์พระอาจารย์ลิ่นที่ถ้ำภูผาแอก

ครูบาอาจารย์ : 1. ญาพ่อผาดำ บ้านมะนาว 2. ญาพ่อผาลาย
3. พระอาจารย์สอน ภูค้อ 4. พระอาจารย์ลับ
5. พระอาจารย์ลิ่น ถ้ำผาแอก

การสร้างวัด : สร้างวัดมาแล้ว 18 แห่ง สร้างวัดป่าปทุมสุวรรณาราม เมื่อปี พ.ศ. 2515 ซึ่งเป็นที่มรดกของโยมพ่อแม่

สัตย์อธิษฐาน

✻ สัตย์อธิษฐานของพระอาจารย์เติน ✻

: ไม่ขอรับตำแหน่งใด ๆ

: ขอให้บรรลุมรรคผล เห็นอรรถ เห็นธรรม ปฏิบัติธรรม ให้ได้พระอรหันต์ ขอให้รู้ใจสัตว์ ใจมนุษย์ทุกชาติทุกภพ เป็นคำปรารถนาของอาจารย์

ความเชื่อ

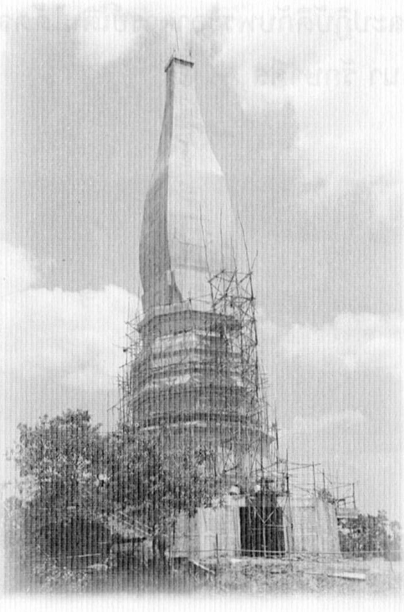
- รักษาศีล ให้บริสุทธิ์ ถือเคร่ง ปฏิบัติเคร่ง
- ไม่กลัวตายถ้าถือศีลบริสุทธิ์ ตายก็ชั่งขอให้ตายในธรรม
- เชื่อในศีลเชื่อในธรรม
- ทำนาต้องเป็นนา ปลูกต้นไม้ต้องเป็นต้นไม้

พระธาตุสามร่มโพธิ์ศรี

✻ พระครูสังฆรักษ์เติน รตนวณฺโณ ✻

- มีดำริสร้างพระธาตุสามร่มโพธิ์ศรี
- บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ (พระเขี้ยวแก้ว) ของององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
- เพื่อเป็นที่สักการบูชาของพุทธศาสนิกชน และน้อมถวายเป็นพระราชกุศล แด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

โปรดสัตว์ 1

1. ญาติธรรมที่มากราบนมัสการ หากถูกภูตผีรบกวน
   : ท่านสอนให้เชื่อในศีลในธรรม
   : รักษาศีลทำใจให้เข้มแข็ง เอาศีลธรรมล้อมรั้วใจเอาไว้
2. ใครอยากได้มหานิยมให้เพื่อนฝูงรักใคร่ ทำมาค้าขายดี
   : ท่านให้สติ ให้รำลึกถึงพระพุทธคุณของพระรัตนตรัย คุณของพ่อแม่
3. ใครมีปัญหาครอบครัวแตกแยก
   : ท่านให้นึกถึงพระพุทธคุณ
   : ให้ปล่อยนกปล่อยปลา
   : กรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้เจ้ากรรมนายเวร
4. ใครอยากรู้แจ้งเห็นจริง
   : ให้ไปศึกษาและปฏิบัติกับพระอาจารย์เตินได้ตลอดเวลา
   : ไหว้พระ ภาวนา รักษาศีล

โปรดสัตว์ 2

1. คำสอน คำแนะนำ การช่วยเหลือแก่ผู้มากราบนมัสการ ขอความช่วยเหลือ เพราะมีทุกข์ไม่ว่าจะเจ็บป่วย มีปัญหาทางจิต ปัญหาไม่สบายกาย ไม่สบายใจ ถูกคุณไสยหรือไสยศาสตร์ มีปัญหาครอบครัว หรือแม้แต่ปัญหาทางสังคมและการเมือง
2. พระอาจารย์ให้พิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้น
   2.1 พิจารณาว่า มีปัญหาอะไร (ทุกข์)
   2.2 พิจารณาสาเหตุของปัญหา (สมุทัย)
   2.3 พิจารณาถึงการกำจัดปัญหาให้หมดไป (นิโรธหรือการดับทุกข์)
   2.4 พิจารณาแนวทาง วิธีการ สำหรับการแก้ปัญหา (มรรคหรือวิธีทางสายกลางในการดับทุกข์)
3. จะประพรมน้ำมนต์เพื่อเป็นศิริมงคลและแนะนำให้ไหว้พระสวดมนต์ ให้มีศีลทำดีทำจิตใจให้เข้มแข็ง เชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ คือศีลธรรมและภาวนาให้มีสติกลับคืนมา

การเรียนธรรมกับพระอาจารย์ลิ่น

1. ให้นั่งภาวนากรรมฐาน

   นั่งธูป เดินธูป

2. ภาวนา

   2.1 ภาวนาตอบแทนคุณพ่อแม่ ตั้งแต่เกศาจนถึงฝ่าเท้า เพื่อพิจารณาอาการ 32 ประการ โดยแยกธาตุ 4 ทุกรายการ ส่วนที่แข็งเป็นของพ่อ ส่วนอ่อนเป็นของแม่

   2.2 ภาวนาทวนธรรมะ หมวด 2 หลักธรรมคือแก่นหรือหลักธรรมของพระพุทธศาสนาให้ถ่องแท้ 1 พรรษา เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในปัจจุบันและอนาคต โดยทวนอารมณ์ภาวนาแต่ละหัวข้อ พัฒนาให้รู้ความเป็นจริงในธรรมหัวข้อหมวดนั้นจนเกิดเป็นอารมณ์ที่เป็นธรรม (ให้รู้แจ้งเห็นจริง)

3. การเรียนธรรมกับพระอาจารย์ลิ่น เน้นการให้ศึกษาวัตรปฏิบัติของพระอาจารย์ในทุกอิริยาบถและนำไปปฏิบัติโดยไม่บอกข้อปฏิบัติหรือธรรมะใด ๆ ให้กับลูกศิษย์เลย

4. การภาวนาทวนธรรมะหมวด 2 เพื่อให้พึ่งพาตนเองได้ เป็นนิวรณ์ 5 (ความพอใจในกาม ความขัดเคืองแค้นใจ ความหดหู่และเซื่องซึม ความฟุ้งซ่านและร้อนใจ ความลังเลสงสัย) ซึ่งเป็นศัตรูของธรรมะ ให้มีสติ อย่าให้สติติดตามอารมณ์ อย่าให้เป็นธรรมารมณ์ อย่าให้อารมณ์มาบัง อย่าให้ติดตามอารมณ์นั้น ๆ ให้เปรียบเทียบให้ใกล้ตัวที่สุด

5. ใครจะเป็นครูอาจารย์ให้ดูที่หัว การติดขัดสงสัยธรรมใด ๆ จะไปขอความรู้ในธรรมข้อนั้น จะจัดขัน 5 ไปขอปรึกษาธรรม ไปให้ครูบาอาจารย์ หากครูบาอาจารย์รับขัน 5 และยกขึ้นจบเหนือศีรษะแสดงว่าเป็นสายธรรมของพระอาจารย์ จึงจะปรึกษาหารือ หากไม่ยกจบเหนือศีรษะแสดงว่าไม่ใช่สายเดียวกัน จะไม่ปรึกษาหารือใด ๆ

วัตรปฏิบัติ : ประจำวัน

1. จำวัดวันละประมาณ 2 – 3 ชั่วโมง
2. รับแขกลูกศิษย์ ญาติโยมตลอดวัน รับแขกได้ 24 ชั่วโมง ขอเพียงแต่ให้มาหามาพบไม่เลือกคนยากดี มี จน มีแต่เมตตายินดีต้อนรับเสมอหน้า ปฏิบัติสม่ำเสมอถ้วนหน้า ไม่แสดงอาการเหนื่อยล้าหรือบ่นต่อหน้าลูกศิษย์หรือลับหลังลูกศิษย์ญาติโยมตลอดเวลาที่มากราบนมัสการท่าน
3. หากมีเวลาจะปฏิบัติสมาธิโดยการภาวนาพุทโธเป็นกิจวัตร

การบวช

1. บวชกองบุญตามประเพณี เพื่อทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ทิดเสน แสนสุริวงค์ และนางอร แสนสุริวงค์ ที่มีศักดิ์เป็นลุงและป้าที่นับถือกันมากที่เสียชีวิตในเดือนเดียวกัน
2. บวชแล้ว จำพรรษาที่วัดบ้านยอดชาด และได้ศึกษาธรรมตรี แต่สอบนักธรรมตรีไม่ได้ จึงตัดสินใจออกปฏิบัติธรรม โดยไปปฏิบัติธรรมและวิปัสสนาที่วัดป่าโพนค้อ ตำบลเหล่าโพนค้อ โดยมีพระอาจารย์จันลีเป็นเจ้าอาวาสและสอนวิปัสสนา
3. การบวช ตอนแรกตั้งใจบวชกองบุญ อุทิศส่วนกุศลให้ญาติ 2 คน
4. การบวชต่อ เมื่อพระอาจารย์บวชแล้ว มีความละอายที่พระที่บวชก่อนหรือพร้อมกันลาสิกขาบท จึงไปปฏิบัติธรรมที่วัดป่าโพนค้อ 23 วัน ครบกำหนดไม่ลาสิกขาบทแต่กลับมาที่บ้าน โดยต้องการไปศึกษาธรรมกับพระอาจารย์ลินที่วัดถ้ำผาแอก บนเทือกเขาภูพาน

การไปศึกษากับพระอาจารย์ลิ่น

1. พระอาจารย์เติน ไปนมัสการขอศึกษาธรรมกับพระอาจารย์ลิ่น พระอาจารย์ลิ่นไม่รับเพราะกลัวว่าจะเป็นไข้มาลาเรีย แต่เมื่อพระอาจารย์เติน ยืนยันขอศึกษาธรรมะและจำพรรษาด้วย พระอาจารย์ลิ่น จึงให้อยู่และศึกษาธรรมะ
2. พระอาจารย์ลิ่น ให้ศึกษาธรรมะหมวด 2 และสอบอารมณ์ 1 พรรษา การศึกษาธรรมะในแต่ละข้อแต่ละหมวดให้เกิดอารมณ์เป็นจริง (รู้แจ้งเห็นจริงในธรรมแต่ละข้อ)

การจำพรรษาที่วัดป่าสุวรรณาราม

1. ตั้งใจอดข้าว 6 ปี ไม่ฉันอาหาร หากเกิดความเป็นจริงในธรรมที่ควรรู้ควรเห็นจะไม่ลาสิกขาบท หากไม่เกิดความเป็นจริงในธรรมจะลาสิกขาบท
2. อดอาหาร 6 ปี พบว่าคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นความจริง จึงไม่สึก เพราะการรู้แจ้งเห็นจริงในธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นจริง การปฏิบัติแล้วพบความจริงว่าเป็นจริง

การไปวิปัสสนาในถ้ำ

เพื่อไปแสวงหาโมกขธรรม

1. พระอาจารย์จะไปวิปัสสนาในถ้ำบนเทือกเขาภูพานตั้งแต่ 2 สัปดาห์ จนถึง 1 เดือน
2. การไปวิปัสสนาในถ้ำกับพระอาจารย์เป็นเรื่องปกติ เพราะมีพระอาจารย์ดูแลรับผิดชอบ ทั้งศึกษาความเป็นอยู่และการปฏิบัติ
3. การไปวิปัสสนาในถ้ำบนเทือกเขาภูพานองค์เดียวเป็นการไปทดลองความสามารถ เพื่อประสบการณ์ในการวิปัสสนาในถ้ำเพียงองค์เดียวสามารถอยู่ได้ พึ่งพาตนเองได้
4. ปัญหาที่จะพบในการไปวิปัสสนาในถ้ำมีเพียงอย่างเดียวคือพระภูมิเจ้าที่มักจะปรากฏ พระอาจารย์เติน จะแผ่เมตตาและบอกกล่าวว่ามาแสวงหาโมกขธรรม (หาธรรม) ไม่ได้มารบกวน มาแย่งชิงหรือมาแสวงหาทรัพย์สิน สิ่งของในที่สถานที่นั้น ๆ แต่มาแสวงหาความสงบ ความวิเวก จากนั้นจะกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลของพระภูมิเจ้าที่ หากไม่สามารถว่าคำกรวดน้ำได้พระอาจารย์จะให้พระภูมิเจ้าที่ว่าตาม พระภูมิเจ้าที่จะไม่ปรากฎหรือแสดงตนแต่อย่างใด
5. ปัญหาของ ผกค. ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยบนเทือกเขาภูพาน ผกค.ส่วนหนึ่งเป็นคนในพื้นที่จะนับถือพระอาจารย์ลิน ซึ่งเป็นพระอาจารย์ของพระอาจารย์เติน จึงไม่มีปัญหาในการพักอาศัยวิปัสสนาในถ้ำบนเทือกเขาภูพานในยุคนั้นแต่อย่างใด

6. การพักอาศัยวิปัสสนาในถ้ำบนเทือกเขาภูพาน หากจะไปทำกิจธุระใด ๆ พระอาจารย์ลิ่นจะเรียกลิงว่า "ทหาร" จำนวนหนึ่งมาเฝ้าถ้ำแบบไม่ให้ใครเข้ามาย่ำกรายได้ และมักจะมีผึ้งมาทำรังรักษาถ้ำให้หากมีผู้คนที่ไม่เป็นมิตรเข้ามา ทั้งลิงทหารและผึ้งทหารจะก่อปัญหาให้กับผู้มาเยือนทันที จนไม่มีใครมาย่ำกรายและวุ่นวายในถ้ำของพระอาจารย์ลิ่นได้อีกเลย

การวิปัสสนาในโพรงดิน

1. พระอาจารย์เติน ต้องการเร่งความเพียร จึงให้ตาบุญเจาะจอมปลวกในวัดป่าสุวรรณารามเป็นที่พักอาศัย โดยบิณฑบาตเลี้ยงตาบุญซึ่งยากจนหากไม่มีข้าวปลาอาหารรับประทานอาจจะไปเป็นคอมมิวนิสต์ได้
2. พระอาจารย์พักอาศัยทำวิปัสสนาในโพรงดิน ซึ่งตาบุญเจาะจอมปลวกมีความกว้าง 3 เมตร ยาว 4 เมตรและสูงพ้นศีรษะเป็นเวลาถึง 6 ปี
3. โพรงดินจอมปลวก สามารถพักอาศัยได้สบายดี ไม่ค่อยชื้นเพราะใช้ผ้ายางปูพื้นแล้วใช้เสื่อรำแพนปูทับ จะมีความชื้นนิดหน่อยในฤดูฝน ปากโพรงดินใช้ผ้ายางปิดกั้นเพื่อกันฝน ในฤดูหนาวอุ่นสบายพอดี โดยไม่ต้องปิดปากโพรง ส่วนในฤดูร้อนสบายดี สามารถเป็นที่ทำวิปัสสนาที่เหมาะสมได้
4. เวลามีญาติธรรม ญาติโยมมานมัสการก็จะใช้ศาลาชั่วคราวของวัดในการรับแขกตลอด 6 ปี เช่นเดียวกัน

วัดป่าสุวรรณาราม (วัดผีดุ)

1. วัดป่าสุวรรณารามมีคำเล่าลือว่าผีดุ
2. บริเวณที่ตั้งวัดป่าสุวรรณารามและที่ใกล้เคียงคือดอนหมี มีคำร่ำลือว่าผีดุ หากมาพักอาศัยจะมีเสียงคนเดินลากส้นเท้า กวาดลาน (กวาดตาด) บางครั้งก็ทำตัวให้สูงขึ้นเรื่อย ๆ เป็นการหลอกหลอน แต่ไม่เคยทำอันตรายใคร ๆ ให้ถึงแก่ชีวิต คนที่มาพักอาศัย พระที่มาพักอาศัยหากขี้เกียจไม่ไหว้พระสวดมนต์ ทำกิจต่าง ๆ โดยไม่ถูกต้อง ผีมักจะแสดงตัวให้เห็น
3 ภูมิผี มีนางซินเฮี้ยน นายจึกจือรือ ภูมิเจ้าที่มักจะมากราบพระอาจารย์เติน บ่อย ๆ โดยเฉพาะเวลาพระอาจารย์สวดมนต์ไหว้พระ อาจารย์แผ่ส่วนบุญกุศลให้และขอให้ไม่ให้ภูมิเจ้าที่ไปทำร้ายใคร ๆ ภูมิผีในดอนหมีคือนายพระลาย (สักลายเต็มตัว) ก็จะมาเช่นเดียวกันและพระอาจารย์ก็จะแผ่ส่วนบุญ รวมทั้งขอให้ไม่ไปทำร้ายใคร ๆ เช่นกัน
4. การมาจำพรรษาที่วัดป่าสุวรรณาราม พระอาจารย์เติน จะบอกกล่าวภูมิเจ้าที่ว่าพระอาจารย์มาเพื่อแสวงหาโมกขธรรม มาแสวงหาความเงียบ ความสงบสงัด ขอให้ภูมิเจ้าที่มาแสวงหาโมกขธรรมด้วยกัน ภูมิเจ้าที่ทั้ง 3 ท่านไม่เคยมีปัญหาและก่อปัญหาใด ๆ หลังจากพระอาจารย์บอกกล่าว และชักชวนมาร่วมแสวงหาโมกขธรรม ดังนั้น ในบางครั้งจะมีภูมิเจ้าที่มาไหว้พระสวดมนต์ด้วย เมื่อเสร็จกิจจึงกลับ ไปสู่ภูมิของตนเอง

5. วัดป่าสุวรรณารามวัดผีดุจึงเป็นเพียงตำนานผีดุ พระอาจารย์เติน ได้แผ่บารมีจนสามารถอยู่ร่วมกับภูมิเจ้าที่โดยไม่มีปัญหาผีดุ
6. วัดป่าสุวรรณารามวัดสุขสงบร่มเย็นไม่มีผีดุ

คำสอนพระอาจารย์ลิ่น

พระอาจารย์ลิ่นอาจารย์ของพระอาจารย์เติน มีหลักการและวิธีการเพื่อให้พระอาจารย์เตินเดินทางไปสู่เป้าหมายตามสัตย์อธิษฐาน 3 ประการคือ

1. การบวชและการไปเป็นศิษย์พระอาจารย์ลิ่น จะต้องแสวงหาโมกขธรรมของพระพุทธเจ้า ต้องปฏิบัติด้วยตนเอง จึงจะได้โมกขธรรมพระอาจารย์ทำได้แค่แนะนำ
2. การภาวนาให้นึกถึงพุทโธ และภาวนาว่า พุทโธ การภาวนาพุทโธ ให้จุดเทียนจากขันขอ 13 คู่ และภาวนาพุทโธ จนเทียนดับครั้งละคู่
3. จำนวน 1 ศีล (15 วัน) ให้ภาวนาพุทโธไปเรื่อย ๆ พิจารณาธรรมะหมวด 2 ทุกหัวข้อและมาสอบอารมณ์ทุกวันพระ 15 ค่ำกับพระอาจารย์ลิ่น
4. พระอาจารย์ลิ่นให้สังเกตการณ์ปฏิบัติจากวัตรปฏิบัติพระอาจารย์ และปฏิบัติตามอารมณ์ที่เกิดขึ้นจากการรู้แจ้งเห็นจริง (ในแต่ละเรื่อง)

ภาค 2

การปฏิบัติธรรม

การปฏิบัติธรรม
ต้องไม่เบียดเบียนตนเองและคนอื่น

พระครูสังฆรักษ์เติน รตนวณฺโณ

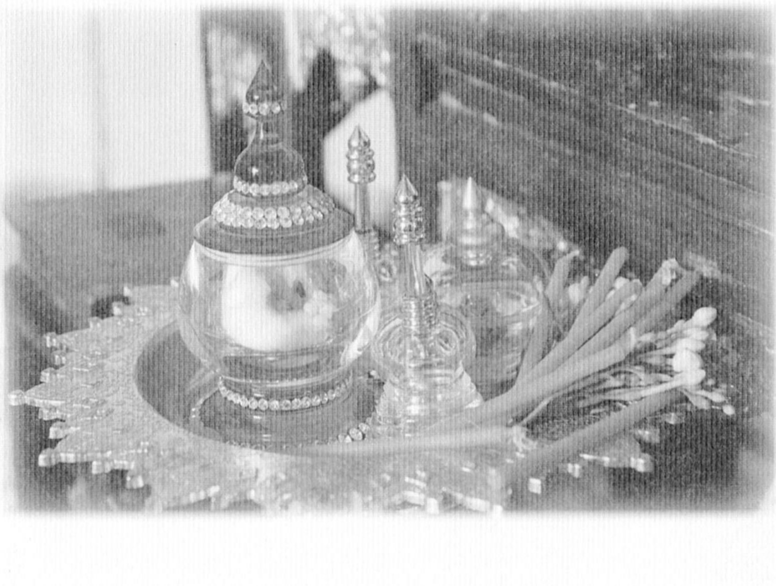

ศาสนา

1. ศาสนา จะมีผลจะต้องปริยัติปฏิบัติให้เป็นสองคือทำคู่กัน เรียนรู้และปฏิบัติ
2. ศาสนาจะต้องเรียนรู้ให้รู้จริงและปฏิบัติให้เกิดผล
3. ศาสนาจริงจะมีผลต่อชีวิตและสังคมมนุษย์นำสู่ความสงบสุข และร่มเย็นของสังคม
4. ปริยัติปฏิบัติให้เป็นสอง

อรหันต์

1. การตัดสินพระอรหันต์ด้วยสายตาแบบชาวบ้าน การตัดสินด้วยสายตาของชาวบ้าน สามารถดูจากกิริยามารยาท การประพฤติปฏิบัติ สืบถามผู้ใกล้ชิด ดูประวัติ ดูความสำรวม ดูการอยู่ในศีลสิกขาบท ความเคร่งครัดในวัตรปฏิบัติต่าง ๆ
2. หากพิจารณาจากภาพภายนอกเป็นผู้มีศีลจารวัตรงดงามหรือเป็นผู้มีศีลบริสุทธิ์ เคร่งครัดในพระวินัย ปฏิบัติตามธรรมเนียมสงฆ์เคร่งครัด มีกิริยามารยาทเรียบร้อยงดงาม (พระธรรมกิตติวงศ์)
3. การรับรู้ผู้เป็นอรหันต์ ผู้รู้ผู้บอกต้องสำเร็จขั้นเดียวกันจึงจะบอกได้

พระพุทธเจ้า

1. เจ้าชายสิทธัตถะเป็นพระพุทธเจ้าด้วยกำลังพระปัญญาบารมีแก่กล้า รู้เท่าทันสังขาร แล้วเกิดนิพพานเบื่อหน่ายในสังขาร จึงถึงวิราคะ คืออริยมรรค แลวิมุตติธรรมคือ อริยะผล พ้นจากกิเลสเป็นสมุจเฉทปะหาน มีขันธสันดารอันบริสุทธิ์
2. พระพุทธเจ้าเกิด 2 หนคือเกิดด้วยรูปกายได้แก่ขันธ์ 5 อายะ ตะนะ ธาตุอินทรีย์ 1 เกิดด้วยร่างกายคือ ศีล สมาธิ ปัญญา มรรคผล 1 ต่อเกิดด้วยร่างกายจึงเป็นพระพุทธเจ้า

พระที่ดี

พระที่ดี

1. ใส่ใจ ดีใจ สนใจศึกษาปฏิบัติธรรม สนทนาธรรมใฝ่รู้เสมอ ๆ
2. อยากรู้และทำความดีเพื่อตนเอง เพื่อสร้างบารมีหรือเพื่อวงศ์ตระกูล
3. การบรรลุธรรมสูงสุดคือ อรหันต์มีจำนวนน้อย เพราะมีอุปสรรคหลาย ๆ ประการ
4. พระปัจเจกพุทธเจ้าที่ไม่สอนคนอื่นเกิดขึ้นได้ เอาตัวเองรอดเป็นยอดดี แม้แต่คำสอนก็ไม่บอกใคร ปฏิบัติให้เห็นจริงเพียงอย่างเดียว พระอรหันต์ทั้งหลาย รู้ว่าไปนิพพานได้เช่นกัน
5. พระพุทธเจ้าสอนคน โปรดคน คำสอนอยู่มาได้ถึง 2500 ปี พระพุทธเจ้าสอนว่า เหตุปัจจัยโย ทุกสิ่งทุกอย่างเกิดจากเหตุ
6. ข้อ 3 ข้อ 4 และข้อ 5 พระที่ดีควรรู้และสังวรไว้เช่นเดียวกัน

ศาสนาเสื่อม

1. เหตุที่ศาสนาเสื่อม เสื่อมด้วยสัตว์ทั้งหลายมีราคะ โทสะ โมหะ หากห่อหุ้มสันดานแก่กล้าหนาไปด้วยอกุศล ไม่มีหิริโอตตัปปะ ความสะดุ้งกลัวต่อบาป
2. คน 4 จำพวกคือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ไม่มีศรัทธาปฏิบัติศาสนา ศาสนาจึงจะเสื่อมได้

กาลามสูตร

1. อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการฟังตามกันมา
2. อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการถือสืบกันมา
3. อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการเล่าลือ
4. อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการอ้างตำราหรือคัมภีร์
5. อย่าปลงใจเชื่อ เพราะตรรก
6. อย่าปลงใจเชื่อ เพราะการอนุมาน
7. อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการคิดตรองตามแนวเหตุผล
8. อย่าปลงใจเชื่อ เพราะเข้าได้กับทฤษฎีที่พินิจไว้แล้ว
9. อย่าปลงใจเชื่อ เพราะมองเห็นรูปลักษณะน่าจะเป็นไปได้
10. อย่าปลงใจเชื่อ เพราะนับถือว่าท่านสมณะนี้เป็นครูของเรา

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต)

ภาค 3

สงบสงัด

อยู่คนเดียว ไม่ยินดีในหมู่คณะ
ไม่คลุกคลีในหมู่คณะ
ให้ยินดีในที่สงัดหรือไม่

พระครูสังฆรักษ์เติน รตนวณฺโณ

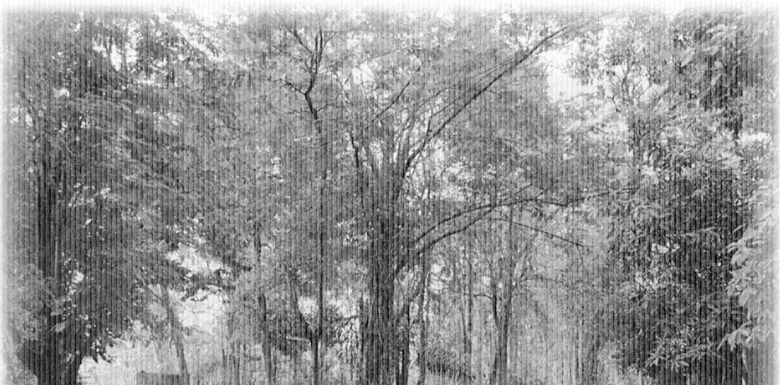

ธรรม

1. ธรรม มี 3 คือ

   ปริยัติธรรม ปฏิบัติธรรม และปฏิเวธธรรม

2. ปริยัติธรรม ธรรมที่ได้เล่าเรียนได้แก่ พระสูตร พระวินัย พระปรมัตถ์
3. ปฏิบัติธรรม ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา
4. ปฏิเวธธรรม ได้แก่ มรรคผลนิพพาน

ไตรลักษณ์

1. ไตรลักษณ์ ความไม่เที่ยง ความเป็นทุกข์ ความเป็นของมิใช่ตัวตน
2. การภาวนาไปง่วงเหงาหาวนอนให้พิจารณาไตรลักษณ์ พิจารณาความทุกข์ จะดับทุกข์ได้อย่างไร ทำใจให้สงบ ทำกายให้สบาย ความทุกข์ดับไป ความสุขกลับมา ให้ดับทุกข์ให้ได้ หากหยุดให้หยุดตอนสุข

อริยสัจ

1. อริยสัจ ความจริงอันประเสริฐหรือความจริงที่ทำให้เป็นพระอริยะ 4 ประการ คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค
2. อริยสัจ เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาเส้นทางสู่นิพพานรู้แจ้งเห็นจริง
3. ทุกข์ ทุกข์กาย ทุกข์ใจ ต้องวางกาย วางใจ ปล่อยวาง สบายกาย สบายใจ สบายใจ สบายกาย เกื้อกูล หนุนเนื่องกัน
4. สมุทัย สุขและทุกข์มีที่มีตัณหา 3 ประการ กาม อยากเป็น ไม่อยากเป็น คนทั่วไปปัญหาหนักคือความอยาก (กามตัณหา) ได้แล้ว อยากได้อีก ไม่พอไม่อิ่ม ก่อให้เกิดปัญหา สุดเป็นหรือสุดท้ายคือ ธรรมะเปรียบเสมือนใบไม้ผลิใบ ผลิดอกออกผลได้ทุกปี ต้องตัดต้นไม้จึงจะไม่มีใบไม่มีผล
5. นิโรธ นิโรธคือ สลัดออกไป ตัดออกไป ปลอดโปร่ง ปล่อยวาง ไร้กิเลส เหมือนตัดต้นไม้และขุดรากถอนโคนต้นไม้ จึงจะไม่มีใบ ดอก และผล ตัดออกไป สลัดออกไป
6. มรรค 8 ทางอันประเสริฐ ใจ 4 กาย 3 และวาจา 1 ศีล สมาธิ ปัญญา ทำเสมอ ๆ จึงจะเกิดมรรคผล ทุกเรื่องมีความสำคัญ พึ่งพิง ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนกันทุกเรื่อง ทางสายกลางทั้ง 8 จะต้องทำอย่างสำรวม สู้เรื่อย ๆ ทำเรื่อย ๆ ทำเนืองนิตย์และสม่ำเสมอ จึงจะไปสู่มรรคผลนิพพานได้

อริยสัจจ์ 4

ความจริงอันประเสริฐ

1. ทุกข์ : ความทุกข์ สภาพที่ทนได้ยาก
   : อุปาทานขันธ์ 5 เป็นทุกข์
2. ทุกขสมุทัย : เหตุเกิดแห่งทุกข์
   : สาเหตุให้ทุกข์เกิด ได้แก่ ตัณหา 3 คือ กามตัณหา ภาวตัณหา และวิภวตัณหา
3. ทุกขนิโรธ : ความดับทุกข์ ได้แก่ ภาวะที่ตัณหาดับสิ้นไป
   : นิพพาน
4. ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา : ปฏิปทาที่นำไปสู่ความดับแห่งทุกข์
   : ทางสายกลาง 8 ประการ คือ มรรคมีองค์ 8 สรุปลงในไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา

อริยสัจจ์ 4 : ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

✻ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ✻

โลกธรรม 8

1. คนรู้ธรรม เกิดปัญหาทำใจได้ สบายใจ เข้าใจโลก อยู่ได้สบายใจ
2. รดน้ำกับหัวตอหรือตอไม้ ไม่มีวันงอกและเจริญเติบโต คนที่รู้แล้วไม่ทำ รู้แต่ทำใจไม่ได้ไม่ทำเกิดทิฐิมานะ ไม่ลดละ เป็นกรรมของเขาเอง
3. โลกธรรม 8 มีลาภเสื่อมลาภ มียศเสื่อมยศ มีสรรเสริญ มีนินทา มีสุขมีทุกข์ เป็นเรื่องธรรมดาโลก ทำใจได้สบายใจ

โอวาท 3

1. โอวาท 3 ขอพระพุทธเจ้า
2. โอวาท 3 ทำดี เว้นชั่ว ทำจิตใจให้บริสุทธิ์
3. การกระทำให้พิจารณาสิ่งที่เกิดขึ้นในอารมณ์ ให้กำหนดและกระทำโดยใช้ปัญญา
4. การกระทำให้ใช้การกระทำที่เป็นจริงด้วยตนเอง ด้วยความเชื่อมั่น โดยทำตามหลักการต่อไปนี้

   “ตนเตือนตน
   ตนติตน
   ตนสอนตน
   ตนใช้ตน
   ตนบังคับตน
   ตนเป็นที่พึ่งของตน”

5. ให้ยับยั้งการกระทำของตนเป็นนิตย์ ทุกอิริยาบถให้พิจารณาทุกสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน อนาคตเป็นลางบอกเหตุว่าอะไรจะเกิดขึ้น

ทิศ 6

1. คนไทยให้ความสำคัญกับบุตรและภรรยา จนลืมบุคคลสำคัญในชีวิต และบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งในชีวิตและสังคม
2. หลายคนยุ่งอยู่กับการดำรงชีวิตและทำมาหากิน เลี้ยงดูบุตรและภรรยา จนลืมบิดามารดาผู้มีพระคุณ
3. บิดามารดามีพระคุณ ให้กตัญญูกตเวทีให้สูงไว้ ผู้ไม่นับถือบิดามารดา ผู้ให้กำเนิดและเลี้ยงดูมาจนเติบใหญ่และมีอาชีพการงาน บางคนดี บางคนถึงกับเนรคุณ
4. ในสังคมเกี่ยวข้องกับคนหลายคน หลายฝ่าย ไม่ควรลืมว่ามีคนเหล่านี้อยู่ ความสัมพันธ์ควรเป็นคนดีของทุกคน ส่งเสริมพึ่งพิงกัน การให้ความสำคัญกับบิดามารดา โดยให้เป็นคนดีของบิดามารดา ครูบาอาจารย์ โดยที่ปฏิบัติตนโดยคำนึงถึงศีลธรรมเป็นใหญ่
5. คนดีของบิดามารดาคือมีศีล ทำดี ทำมาหากินด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และทำใจให้บริสุทธิ์

สงบใจ

ที่สงัดมี แต่มีที่สงบ
ที่สงบมี แต่มีที่สงัด
สงัด สงบ คือ สงบใจ

พระครูสังฆรักษ์เติน รตนวณฺโณ

ภาค 4

ลักษณะตัดสินธรรมวินัย 8

ธรรมเหล่าใดเป็นไปเพื่อ

1. **ความคลายกำหนัด** ความไม่ติดพัน เป็นอิสระ มิใช่เพื่อความกำหนัดย้อมใจหรือเสริมความติดใคร่
2. **ความหมดเครื่องผูกรัด** ความไม่ประกอบทุกข์ มิใช่เพื่อผูกรัดหรือประกอบทุกข์
3. **ความไม่พอกพูนกิเลส** มิใช่เพื่อพอกพูนกิเลส
4. **ความอยากอันน้อย** ความมักน้อย มิใช่เพื่อความอยากอันใหญ่ ความมักใหญ่ หรือมักมากอยากใหญ่
5. **ความสันโดษ** มิใช่เพื่อความไม่สันโดษ
6. **ความสงัด** มิใช่เพื่อความคลุกคลีอยู่ในหมู่
7. **การประกอบความเพียร** มิใช่เพื่อความเกียจคร้าน
8. **ความเลี้ยงง่าย** มิใช่เพื่อความเลี้ยงยาก

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต)

ความจริงของโลก

1. โลกธรรม 8 ความจริงของโลก ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข เสื่อมยศ เสื่อมลาภ นินทา ทุกข์ เป็นความจริงของโลกที่เกิดขึ้นเสมอ ๆ
2. ลาภ ยศ สรรเสริญและสุข ทำให้คนหลงใหลได้ปลื้มและหลงคารมคนยกยอ
3. เราต้องพิจารณาเนือง ๆ ว่า

   มีลาภ ⟶ เสื่อมลาภ

   มียศ ⟶ เสื่อมยศ

   มีสรรเสริญ ⟶ มีนินทา

   มีสุข ⟶ มีทุกข์
4. ต้องพิจารณาเนือง ๆ ก่อนพูด ก่อนเคลื่อนไหวหรือในทุกอิริยาบถ ต้องพิจารณาจึงจะสงบ

   “ที่สงัดมี แต่มีที่สงบ
   ที่สงบมี แต่มีที่สงัด
   สงัด สงบ คือ สงบใจ”

มนุษย์

1. มนุษย์เกิดมาเพื่อสร้างบุญกุศลหรือความดี
   - ความดีหรือบุญกุศลจะติดตัวเราไปทุกภพทุกชาติ
2. การประพฤติ ปฏิบัติของมนุษย์
   - ให้รู้ว่าอะไรที่เราดี อะไรที่เราไม่ดี
   - ประพฤติตนในสิ่งที่ดีงาม หากไม่ดีงามให้ปรับปรุงแก้ไขให้ดีงาม

พุทธบริษัทที่ดี

1. พุทธบริษัทที่ดีคือคนดี
2. อุบาสกอุบาสิกาที่ดี
   - ถือศีลเคร่งครัด
   - เป็นคนที่น่านับถือ
   - เป็นผู้รักษาศีล 8 ได้
   - ถือศีล 5 ธรรมดาเรียกได้แค่อุบาสกอุบาสิกา
   - รักษาศีล 8 ได้สามารถเรียกว่าพุทธบริษัท
3. การถือศีลบริสุทธิ์ 5 อย่างหรือ 8 อย่าง สามารถเหาะเหินเดินอากาศได้เช่นกัน

สิ่งที่ต้องพิจารณาเนือง ๆ

1. การเกิด แก่ เจ็บ ตาย ต้องพิจารณาเนือง ๆ
2. การเกิด แก่ เจ็บ ตาย
   2.1 ชลอไม่ได้
   2.2 เป็นของเรา
   2.3 ต้องยอมรับ
   2.4 เป็นของเราแต่บังคับไม่ได้ เลื่อนไม่ได้
   2.5 ให้ตั้งสติ เตือนตน เกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นธรรมดา
3. การพิจารณาเกิด แก่ เจ็บ ตาย สู่ความไม่เที่ยง เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา

ทางสวรรค์

1. ทางสวรรค์ ทางนิพพานในศาสนาพุทธได้แก่ ศีล 1 สมาธิ 1 ปัญญา 1
2. **ศีล** มีลักษณะละเว้น ไม่ทำบาป ด้วยกายและวาจา
3. **สมาธิ** มีลักษณะทำจิตให้ตั้งมั่น ละบาปในใจ คือ นิวรณ์ทั้ง 5 มี กามฉันทะนิวรณ์ เป็นต้น
4. **ปัญญา** มีลักษณะให้พิจารณารูป แลนามที่เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา แยกย้ายกระจายสังขารให้เกิดความเบื่อหน่าย ตัดตัวอาสวะ (กาม ภพ ทิฏฐิ และอวิชชา)

ความหลุดพ้น

1. วิโมกข์ คือความหลุดพ้น การจะหลุดจากกิเลส จะต้องถึงธรรมะ และถึงฌาน 8 อุเบกขา การหลุดพ้นกินก็อิ่ม ไม่กินก็อิ่ม พิจารณาตามไตรลักษณ์ เพื่อให้หลุดพ้น
2. พิจารณาทุกสิ่งทุกอย่าง อนิจจัง ทุกขัง อนัตตาสู่ วิโมกข์ (ความหลุดพ้นสภาพจิตที่พ้นจากกิเลสและอาสวะทั้งปวง)

ศีล

1. ศีล 5 ศีล 8 ศีล 10 ศีล 227 หรือศีล 311 (นางภิกษุณี) เป็นข้อที่พึงปฏิบัติ
2. การรักษาศีลให้บริสุทธิ์ เป็นการประพฤติดีประพฤติชอบด้วยกาย วาจา ใจ

ภาวนา

1. การภาวนา คือ กายภาวนา เจริญศีล เจริญจิต และเจริญปัญญา
2. การภาวนา คือ การรักษากาย วาจา ใจ ให้เรียบร้อย
3. เจริญศีล คือ การรักษาศีลให้บริสุทธิ์ ไม่ให้ด่างพร้อย ให้สมบูรณ์
4. เจริญจิต จิตในจิต อารมณ์พุทโธ อรหัง พัฒนาจิตให้รู้แจ้งเห็นจริงในศีลในธรรม ให้รู้แจ้งเห็นจริง ให้น่านึก น่าอัศจรรย์
5. เจริญปัญญา ให้รู้เท่าทันอารมณ์ที่เกิดขึ้น (อารมณ์หมายถึง สิ่งที่จิตไปเกาะเกี่ยวอยู่แล้วยึดจิตไว้คือ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส และธรรมชาติ : พระธรรมกิตติวงศ์) อารมณ์คือสิ่งที่พบเห็น สิ่งที่เกิดขึ้นทั้งปวง ให้ใช้ปัญญาให้รู้เท่าทันสิ่งที่เกิดขึ้น รู้แล้วทำอย่างไรจึงจะดับ ทำอย่างไรจึงจะหาย รู้ ให้รู้เท่าทัน เรื่องที่เกิดขึ้นและแก้ปัญหาได้ เพื่อให้เกิดความจริงคือ เจตนาในการแก้ปัญหานั้น ๆ

ภาวนา

1. สมถะ ต้นคือ สมถะ รู้สมาธิ รู้การ รู้แจ้ง (ปลาย)
2. วิปัสสนา ต้นคือ สมาธิ ปลายคือ วิปัสสนา วิปัสสนาคือ ทำใจให้รู้แจ้ง ถึงขั้นอุเบกขา เข้าสู่ญาน เข้าสู่นิโรธและมรรค รู้ผลนิพพาน

การภาวนา

1. ช้าหรือเร็วเกิดจากบารมี
2. 7 วัน

   7 เดือน

   7 ปี

   7 ชาติ

   บรรลุธรรมแล้วแต่หรือเกิดจากบารมี
3. ขั้นตอนของการภาวนา
   1) ถือศีลบริสุทธิ์
   2) เชื่อธรรมในธรรม (หรือศีลธรรม)
   3) นั่งภาวนาให้จิตสงบ จิตสงบจิตว่างเกิดจากสมาธิ จิตว่างจนบรรลุธรรมคือรู้แจ้งเห็นจริง
4. การเกิดจิตว่างจนบรรลุธรรมคือรู้แจ้งเห็นจริงช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับบารมี (ธรรม) และบุพเพสันนิวาสมาก่อน โดยปัญญาที่รู้มาแล้วในอดีตเนื่องจากการเวียนว่ายตายเกิด

วิปัสสนา

1. วิปัสสนาการทำใจให้รู้แจ้ง
2. วิปัสสนา : เร็ว

   : ทำใจให้รู้แจ้ง พิจารณาไตรลักษณ์

   สมถะ : ช้าแต่ละเอียด

   : ทำใจให้เป็นสมาธิ แน่วแน่ในอารมณ์ที่เกิดขึ้น จึงกระทำในสิ่งที่ควรทำ

3. วิปัสสนา

   3.1 ไหว้พระ รับศีล ปฏิญาณตนต่อครู อาจารย์ พระรัตนตรัย

   3.2 ทำสมาธิ ทำบริกรรมทุกอารมณ์ในการปฏิบัติ เข้าอารมณ์ ยุบหนอ พองหนอ สังขารปรุงแต่ง เกิดดับ เกิดดับ เจ็บหนอ ปวดหนอ นอนหนอ ง่วงหนอ เหนื่อยหนอ เกียจคร้านหนอ เฉย ๆ หนอ

   3.3 เข้าสมาธิ ตั้งแต่ขณิกะสมาธิไปสูงเรื่อย ๆ ทำใจเข้าสู่แดนสงบ คือ สมาธิ เข้านิโรธ มรรค ไปสู่การรู้แจ้ง ศีล สมาธิ ปัญญา ไปสู่การรู้แจ้งเห็นจริง

   3.4 เกิดปัญญาเกิดอุคนิมิต (นิมิตติดตา อารมณ์เจนใจ นิมิตพกพา) คือนั่งไปเห็นนิมิต ภาวนาไปเกิดภาพต่าง ๆ ติดอยู่ที่นั่น การแก้ไข คือการกำหนดให้รู้เท่าทันเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยเห็นหนอ เสียงดังหนอ เห็นแล้วให้ทำลายและภาวนาต่อไปเพื่อความสงบ อย่าไปติดยึด เพราะอาจทำให้คิดว่าบรรลุแล้ว อรหันต์มาแล้วเป็นของหลอก อาจทำให้ใจแตกกรรมฐานแตก เห็นแล้วให้ภาวนาต่อไป

วิปัสสนา

วิปัสสนา เป็นยอดของธรรมะ คนที่จะสำเร็จได้ยากแสนเข็ญ เปรียบเสมือนเกล็ดไม้เล็ก ๆ ที่หลุดออกจากต้นไม้ใหญ่ เหลือเพียงใยแมงมุมเส้นเล็ก ๆ เท่านั้น ที่ยึดเหนี่ยวเอาไว้ ไม่รู้จะขาดหล่นลงมาตอนไหน

นิพพาน

1. นิพพาน คือ ความว่าง การไปสู่นิพพานไม่กลับ ไปเลย ไม่มาเกิดอีกต่อไป ดังนั้นจึงต้องสร้างความดีไว้ในโลก ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว
2. การไปสู่นิพพาน ผู้ครองเรือนเป็นไปได้ยาก บรรพชิตสามารถไปสู่นิพพานได้
3. การบรรลุหรือสำเร็จมรรคผลนิพพาน คือ การทำทาน เจริญศีล ภาวนา ปฏิบัติเป็นเนืองนิตย์ด้วยมรรค 8

ปัญญา

1. ปัญญาหรือความรอบรู้คนไทยเกิดจากศึกษาเล่าเรียน ทั้ง ๆ ที่ปัญญาเกิดได้หลายทาง
2. ปัญญาเกิดได้ 3 ทางคือ
   2.1 การเล่าเรียน ฟังและการปรึกษาหารือ
   2.2 การคิดพิจารณาหาเหตุผล
   2.3 การฝึกอบรมลงมือปฏิบัติ
3. ปัญญามนุษย์เกิดได้ตั้ง 3 ทาง

ญาณ

1. ญาณ การหยั่งรู้ พระอนาคามี พระอรหันต์ จะมีญาณคือการหยั่งรู้
2. ญาณ การเกิดญาณจะต้องทำสมาธิ ทำใจให้สงบ ว่างจะเกิดญาณรู้ อดีต ปัจจุบัน อนาคต ญาณหยั่งรู้เริ่มจากเหตุผล การมีญาณเป็นเหตุเป็นผลต่อกัน
3. การมีญาณเป็นเรื่องยากที่จะตอบว่ามีหรือไม่ เพราะไม่มีเนื่องนิตย์ อาจจะมีหากปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามมรรค 8 คงไปถึงได้

ฤทธิ์

1. ฤทธิ์มีได้ ทำได้ เกิดขึ้นได้
2. การแสดงฤทธิ์อาจเกิดในภาวะที่เกิดอุบัติเหตุ การแก้ไขปัญหาของตนเอง การเหาะเหินเดินอากาศ การแสดงอิทธิฤทธิ์ปฏิหาริย์ไม่ใช่เรื่องใหญ่
3. การแสดงฤทธิ์ ให้ฝนตกของพระพุทธเจ้าหรือมีญาณสมาบัติ 8 ก็สามารถแสดงฤทธิ์ได้ ได้ฌานหรือญาณสามารถแสดงได้หากเกิดจากอุปสรรค เกิดจากบารมี หากปฏิบัติได้ ป้องกันตนเองได้ แสดงฤทธิ์ป้องกันปืนผาหน้าไม้ได้

การถอดจิต

1. การถอดจิตทำได้ แต่พระอาจารย์เตินมีปัญหาในด้านนี้
2. พระอาจารย์ลิ่น บอกและสอนว่าการถอดจิตทำได้ตอนมีเหตุลางเท่านั้น
3. พระอาจารย์สอนถอดจิตขณะนั่งสมาธิไปเป็นคนขี้กลาก ขี้เกลื้อน ผ่าดงคนล้อม นายเตียง ศิริขันธ์ แล้วหักใบไม้ไปปกคลุมร่าง นายเตียง ศิริขันธ์ จะทำให้ไม่มีใครเห็นตัวนายเตียง ศิริขันธ์ได้เลย

ศีล

1. เจตนาคิดละเว้นบาปทั้งปวงเรียกว่า ศีล
2. ศีลจะตั้งอยู่ด้วยสังวรคือ ความสำรวมระวังทางกายวาจาใจ
3. คนไม่มีศีลเรียกว่าคนภายนอกศาสนา

อานิสงส์ของการรักษาศีล

1. จะมีความบริบูรณ์ด้วยโภคสมบัติ
2. จะได้ความสรรเสริญแลสุขกายสุขใจแลลาภสักการะตามกาล
3. ไม่ตายด้วยความหลงคือมีสติสัมปชัญญะเป็นเบื้องหน้า
4. ตายแล้วไปเกิดในสุคติ
5. จะเป็นผู้แกล้วกล้าในท่ามกลางบริษัท

ผลของการรักษาศีล

1. ไม่ฆ่าสัตว์ ให้ผลรูปงาม มีอายุยืนยาวนาน
2. ไม่ลักทรัพย์ ให้ผลรูปงาม มีทรัพย์ แล้วไม่ฉิบหายด้วยเหตุต่าง ๆ มีโจรลักเป็นต้น
3. ไม่ทำกาเม ให้ผลรูปงาม มีบุตรี บุตรา ภริยา สามี ทาสาทาสี ไม่มีผู้ประทุษร้ายทำให้นอกใจ
4. ไม่กล่าวมุสาวาท ให้ผลรูปงาม มีเสียงเพราะ ไม่มีผู้ใดนำเอาความเท็จมาให้ได้รับความเดือดร้อน
5. ไม่ดื่มสุราเมรัย ให้ผลรูปงาม เสียงเพราะ มีปัญญาพาที ไม่เป็นใบ้บ้าเสียจริตผิดมนุษย์ทั้งปวง

ทำบาป / ทำบุญ

1. ทำบาปแล้วกลับไปทำบุญทำกุศลให้มาก ๆ ใช้งานได้หรือไม่ได้
2. พระพุทธเจ้าไม่เคยตรัสเทศนาสั่งสอนสัตว์ว่าทำบุญล้างบาป ส่วนบุญก็ไปตามบุญส่วนบาปก็ไปตามบาป เหมือนน้ำกับน้ำมัน ปนกันไม่ได้

บุญ

1. บุญ ได้แก่จิตที่เลื่อมใสในคุณพระรัตนตรัย ได้แก่ ความสังเวชสลดใจในสัตว์แลสังขาร ความสุจริตกายทั้ง 3 กาย สุจริต 1 วิจี่สุจริต 1 มโนสุจริต 1 เหล่านี้เรียกว่าบุญ
2. เหตุแห่งบุญ ความไม่โลภเป็นเหตุให้บริจาคทานได้ 1 ความไม่โกรธเป็นเหตุให้รักษาศีลได้ 1 ความไม่หลงเป็นเหตุให้เจริญภาวนาได้ 1

การทำบุญให้ได้บุญมาก ๆ

1. ยอดของบุญคือ ทาน ศีล ภาวนา ดังนั้นการให้ทาน เจริญศีล และการภาวนาคือยอดของการทำบุญ ยอดการให้ทานของพระพุทธเจ้า คือ ให้ศีล ธรรมเป็นทาน ดีกว่าการให้วัตถุสิ่งของเป็นทาน
2. การภาวนาคือ การฝึกอบรมจิตใจเจริญปัญญา การภาวนามีขั้นตอน 3 ขั้นตอนคือ ไหว้พระสวดมนต์ สมาทานศีล เจริญศีล ภาวนาภายในคือกล่าว พุทโธ ทั้งยืน เดิน นั่ง นอน ได้

สัตว์นรก

1. สัตว์นรกไม่มีผู้ช่วยให้พ้นทุกข์ได้ พระโมคคัลลาน์ มีฤทธิ์มากยังช่วยไม่ได้ เป็นแต่ลงไปโปรดให้ความสุขครั้งหนึ่ง ๆ เท่านั้น ครั้นท่านเสด็จกลับขึ้นมาสัตว์ก็เสวยทุกข์ต่อไป
2. ทานการกุศลที่ญาติทำแล้วอุทิศให้ จะไม่ได้แก่สัตว์นรกเพราะสัตว์นั้นยังทนทุกข์เวทนากล้าแข็ง ไม่มีจิตศรัทธารับอนุโมทนาส่วนกุศลได้ แต่เมื่อใดมาเป็นเปรตมีโทษเบาจึงรับส่วนกุศลได้ ยกเว้นชีวเปรตรับไม่ได้

กรรม

1. กรรม กรรมคือการกระทำด้วยกาย วาจา และใจ
2. ทำไมคนจึงทำไม่ดีทั้งกาย วาจา และใจ ส่วนใหญ่เป็นการทำตามอารมณ์ ทำตามจิตใจหรือใจของตนเอง เป็นการแสดงออกทางกาย ทางวาจา และใจ โดยขาดความสำรวม ไม่ยั้งคิดที่จริงแล้วคือขาดสติ ไม่ใช่ไม่รู้แต่ไม่ใส่ใจ ไม่ยั้งคิด
3. การไป การมา การอยู่ แล้วแต่จะเป็น เป็นไปตามใจ ขาดความละเอียดรอบคอบ เป็นการกระทำที่ขาดสติ (สติ : ความระลึกได้, นึกได้, สำนึกอยู่ไม่เผลอ) การแสดงออกขาดการสำรวจกาย วาจา ใจ เรียกได้ว่า เป็นการกระทำที่ขาดการใช้ปัญญา บางครั้งมีโมโหโทโส แสดงออกโดยไร้สติ
4. การแก้กรรมหรือการกระทำแก้โดยการมีสติ คือการระลึกได้และมีสัมปชัญญะคือ ความรู้ตัวว่ากำลังทำอะไร โดยการใช้ปัญญาในการกระทำของตนเอง

กรรมดี

1. กรรมคือการกระทำมีทั้งกรรมดีและกรรมชั่ว
2. กรรมดี โชคดี โชคร้ายเกิดจากบุพพกรรม ความดีความชั่วเกิดจากความเชื่อ ทิฐิความดื้อ เช่น เชื่อโชคลาง เชื่อพระ เชื่อธรรม เชื่อศีล
3. ความเชื่อกำหนดการกระทำของคนทั้งกรรมดีและกรรมชั่ว

กรรมชั่ว

1. กรรมคือการกระทำของคน เกิดจากอดีต (บุพเพ) และเกิดใหม่ก็ได้
2. กรรมเก่าหรือกรรมที่กระทำมาแล้ว
   2.1 ให้ไหว้พระภาวนา กรวดน้ำ อุทิศส่วนกุศลให้เจ้ากรรมนายเวร
   - ลดการอาฆาต เบียดเบียน
   - แผ่เมตตาให้ตนเอง ไม่เบียดเบียนตนเองและคนอื่น
   - ให้ช่วยเหลือผู้อื่น

   2.2 การแก้กรรมเก่า
   - ปล่อยปู ปลา นก
   - ทำบุญ ทำทาน
   - ช่วยเหลือคนอื่นให้มีความสุข จะได้มีความสุขด้วย

กองทุกข์

1. กองทุกข์ ได้แก่ ความเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นต้น 1
2. เหตุที่เกิดแห่งกองทุกข์ได้แก่ ตัณหาทั้ง 2
3. ที่ดับแห่งกองทุกข์ได้แก่ พระนิพพาน
4. หนทางที่จะดับแห่งกองทุกข์ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา

ทุกข์ของสัตว์นรก

1. ทุกข์ของสัตว์นรกมี 6 ประการ คือ

ร้อนกล้าแข็งเหลือที่จะทนทาน 1
เดือดร้อนอยู่เป็นนิจ 1
ร้อนอยู่ด้วยเปลวไฟเป็นนิจ 1
กายร้อนไหวอยู่เป็นนิจ 1
ร้อนกระสับกระส่ายอยู่ทั่วกายทั้งปวง 1
มีความร้องไห้ร่ำไรไม่หยุดเสียง 1

2. พระมหากษัตริย์ให้ประหารโจรด้วยหอกซัดวันละ 3 ร้อยเล่ม เช้าร้อยเล่ม กลางวันร้อยเล่ม เวลาเย็นร้อยเล่ม ก็ยังดีกว่าสัตว์ในนรกสักร้อยเท่า เพราะประหารครบแล้วก็ยังมีระหว่างหยุดบ้าง แต่สัตว์นรกเสวยทุกข์ในนรกไม่มีระหว่างหยุด

สวรรค์

1. สวรรค์มีจริง
2. สวรรค์ สว่าง สดใส สดชื่น แจ่มใส เบาสบาย
3. มองเห็นสวรรค์เวลาภาวนาและนึกถึงเวลาภาวนาเห็นหนอ รู้หนอ เป็นของกำลังใจมิใช่ของจริง อุคนิมิตที่ปรากฏขึ้นในเวลาที่จิตว่าง ใจว่าง เมื่อรู้แล้วให้กำหนดจิตให้ผ่านไป

บาป

1. บาปนั้นได้แก่ ไม่มีความเลื่อมใส 1 ไม่มีความสังเวช 1 ไม่มีความสุจริตด้วยกาย วาจา ใจ 1
2. เหตุแห่งบาป ได้แก่ ความโลภ 1 ความโกรธ 1 ความหลง 1

นรก

1. นรกไม่มีใครสร้าง
2. นรกเกิดขึ้นด้วยอกุศลกรรมความชั่ว ที่มนุษย์กระทำบาปหยาบช้า ด้วยกาย วาจา ใจ เรียกว่าอบุญญาภิสังขาร ตกแต่งให้บังเกิดขึ้น สำหรับทรมานสัตว์ที่มีใจบาปหยาบช้าตามโทษานุโทษที่หนักแลเบา
3. นรกใหญ่มี 8 ขุม แต่ละขุม ๆ มีบริวารถึง 56 ขุม

นรก

1. นรกมีจริง
2. นรกมีจริง กรรมเวร มีกรรมต้องถูกลงโทษชดใช้กรรมเวร
3. สถานที่นรกมีจริงปรากฏขึ้น เห็นคนทำไม่ดีปรากฏขึ้น เห็นนรกเวลาคิดถึงหรืออยากเห็น
4. มีคนมาอุทิศส่วนบุญกุศลให้ ส่งให้ได้อุทิศให้ได้ ยกเว้นชีวเปรตกรรมหนัก อุทิศให้ไม่ได้โดยเฉพาะพวกตีฆ่าพ่อแม่ ตีฆ่าพระสงฆ์
5. คนหรือผีในนรก สามารถอุทิศส่วนกุศลให้ดีขึ้นได้

การทำทาน

- ทำทานคนตาบอด 100 – 1,000 ครั้ง ไม่เท่ากับทำทานคนมีศีล 1 ครั้ง
- ทำทานคนมีศีล 100 – 1,000 ครั้ง ไม่เท่ากับทำทานพระอรหันต์ 1 ครั้ง
- ทำทานพระอรหันต์ 100 – 1,000 ครั้ง ไม่เท่ากับทำทานพระพุทธเจ้า 1 ครั้ง
- ทำทานพระพุทธเจ้า 100 -1,000 ครั้ง ไม่เท่ากับทำสังฆทาน 1 ครั้ง

อริยทรัพย์

1. อริยทรัพย์ ทรัพย์ของผู้เป็นอริยะหรือทรัพย์อันประเสริฐ เป็นทรัพย์ภายในเป็นทรัพย์ติดตัว สามารถนำส่งให้ถึงสุคติ เป็นเหตุให้บรรลุนิพพานได้
2. อริยทรัพย์มี 7 ประการคือ ศรัทธา ศีล หิริ โอตตัปปะ พาหุสัจจะ จาคะ ปัญญา

* พระธรรมกิตติวงศ์ *

โลกธรรม 8

ธรรมดาของโลก

- มีลาภ เสื่อมลาภ
- มียศ เสื่อมยศ
- ติเตียน สรรเสริญ
- ความสุข ความทุกข์

* พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) *

ภาค 5

มรรคมีองค์ 8

1. สัมมาทิฏฐิ	:	เห็นชอบ
2. สัมมาสังกัปปะ	:	ดำริชอบ
3. สัมมาวาจา	:	เจรจาชอบ
4. สัมมากัมมันตะ	:	กระทำชอบ
5. สัมมาอาชีวะ	:	เลี้ยงชีพชอบ
6. สัมมาวายามะ	:	พยายามชอบ
7. สัมมาสติ	:	ระลึกชอบ
8. สัมมาสมาธิ	:	ตั้งจิตมั่นชอบ

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต)

เหตุปัจจัย

" อะไรจะเกิดเกิดจากเหตุ
จากการ กิน เดิน นั่ง นอน
และสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น"

พระครูสังฆรักษ์เติน รตนวณฺโณ

หลักธรรมอำนวยประโยชน์

1. ความดี มีความซื่อสัตย์ ขยัน มีศีลธรรมในการประกอบอาชีพ
2. การเก็บออมประหยัด
3. คบหมู่พวกคนดี
4. เลือกที่อยู่เหมาะสม
   - ทั้ง 4 ประการต้องพร้อม ทั้ง 4 เรื่องต่างสนับสนุนซึ่งกันและกัน
   - ยาสมุนไพร ผักหญ้า ข้าวปลา อาหารดี ใกล้ครูบาอาจารย์ และที่อยู่ดี : นี่แหละดี

พร 5 ประการ

1. คนอยากได้พร 5 ประการคือ อายุ วรรณะ สุขะ พละ และโภคะ บางคนไม่รู้ความหมายของพร บางคนรู้ดี บางคนรับไปแต่ไม่ทำพรให้เกิดขึ้นจริง ๆ
2. การรับพรทั้งจากพระหรือผู้ใหญ่แล้ว ต้องคิดพิจารณาไตร่ตรอง และทำให้เป็นจริงสมกับที่รับพรพระหรือผู้ใหญ่มา จึงจะทำให้พรมีผลต่อชีวิตของตนเอง

คนดี

1. มีศีล
2. มีธรรม
   - มีศีลคือประพฤติปฏิบัติชอบด้วยกาย วาจา ใจ
   - มีธรรมคือมีความเมตตากรุณา ซื่อสัตย์ ประกอบอาชีพสุจริต มีสติระลึกรู้ในการทำกิจการต่าง ๆ และมีความสังวรในกาม
3. คนซื่อสัตย์
4. คนอยากสร้างบารมี อยากรู้ธรรมะ อยากเรียนธรรมะ บารมีเป็นบารมีความดี เป็นการประพฤติปฏิบัติตามธรรมของพระพุทธเจ้า
5. คนครองเรือนที่ดีคือคนที่อยากศึกษาและปฏิบัติธรรม อยากเข้าศึกษากับครูบาอาจารย์ ศึกษาและปฏิบัติธรรมเพื่อสร้างความดีและบารมีให้แก่กล้า

บิดามารดา

1. บิดามารดาคือพระในบ้าน
2. การภาวนาตอบแทนคุณพ่อแม่ ให้พิจารณาอาการ 32 ประการ ตั้งแต่เกศาจนถึงฝ่าเท้า ส่วนแข็งเป็นของพ่อ ส่วนอ่อนเป็นของแม่

อุบาสกอุบาสิกา

1. อุบาสกอุบาสิกา คือ คนที่ถึงไตรสะระณะคมน์ทั้ง 3 ประการ ซึ่งอุทานวาจาแปลเป็นไทยว่า ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้านี้ ขอถึงพระผู้มีพระภาค นั้นที่ปรินิพพานแล้วนาน ทั้งกับพระธรรม พระสงฆ์ ว่าเป็นที่พึ่งที่ระลึก ขอพระสงฆ์จงทรงจำไว้ซึ่งข้าพเจ้าว่า เป็นอุบาสกอุบาสิกาตราบเท่าสิ้นชีวิตมีวันนี้เป็นต้น กล่าววาจาแก่พระสงฆ์ดังนี้ จึงเป็นอุบาสกอุบาสิกาได้
2. คน 4 จำพวกที่ทำให้ศาสนาเสื่อมคือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ไม่มีศรัทธาปฏิบัติศาสนา

ผู้ปกครองที่ดี

1. ผู้ปกครองที่ดีมีแนวทางหลายประการ
2. ผู้ปกครองที่ดี
    - มีความเมตตากรุณา สงสารคนใต้ปกครอง
    - ให้แนวทาง 2 ด้าน
        - 2.1 แนวทางไปสู่ธรรม เรียกว่าช่วยธรรม
        - 2.2 แนวทางไปสู่การดำรงชีพหรือประกอบอาชีพ เรียกว่าช่วยทางวัตถุ
    - การปกครองจะต้องเน้นธรรมาธิปไตย

การครองรักครองเรือน

1. สามีภรรยา ให้รักแพงกัน มีอารมณ์ประพฤติปฏิบัติคล้าย ๆ กัน ให้อภัยกัน นิสัยคล้าย ๆ กัน สามารถครองรักครองเรือนได้ดี
2. สมชีวิธรรม หลักธรรมของคู่ชีวิต สมศรัทธา สมสีลา สมจาคาและสมปัญญา การมีนิสัยคล้ายกันไปกันได้ เรียกว่ามีศีลคล้าย ๆ กัน ทำให้คู่ชีวิตครองคู่กันยืนยาว

สามีภรรยา

1. ภรรยาเยี่ยงเพชฌฆาต ภรรยาเยี่ยงโจร ภรรยาเยี่ยงนาย ภรรยาเยี่ยงมารดา ภรรยาเยี่ยงน้องสาว ภรรยาเยี่ยงสหาย ภรรยาเยี่ยงทาสี สามีภรรยา สามีภรรยา คู่พระคู่นาง นางเอกพระเอก ผัวหาบเมียคอน พอใจอะไรก็ได้ ไม่พอใจอะไรก็ไม่ได้ ถูกใจ ดีใจ พอใจ ไม่ถูกใจ ไม่ดีใจ ไม่พอใจ ปรับเข้าหากัน ปรับให้เข้าใกล้กันโดยเฉพาะนิสัยหรือศีลา จึงจะอยู่ยืนยาว
2. บุพเพสันนิวาส คู่กันแล้วไม่แคล้วคลาดกัน นิสัยเหมือนกันคล้ายกัน อยู่กันยืนยาว แม้จะเป็นสามีหรือภรรยา 7 ประเภท

ประมาท

1. ประมาท อย่าประมาทหรือดูถูกตนเองหรือดูแคลนครูอาจารย์
2. อย่าไปบ่นหรือประมาทหรือดูถูกตนเอง หากยังทำไม่ได้ปฏิบัติไม่ได้ การปฏิบัติต้องทำให้ละเอียด ปฏิบัติละเอียดให้ได้ธรรมตามที่ตั้งใจไว้
3. ให้ใช้ความเพียร พยายามให้สำเร็จตามที่พึงประสงค์ให้ได้ธรรม
4. ปมาทะความประมาท ละเลย เลินเล่อ

ประพรมน้ำพระพุทธมนต์

1. การเสกน้ำมนต์ พ่นน้ำหมากเป็นการทำให้เกิดสิริมงคล การให้ศีลให้พรก็เพื่อให้เกิดสิริมงคล
2. การแจกเหรียญ พระเครื่อง ให้เป็นที่ระลึก สำหรับบุคคลที่เชื่อและนับถือ ให้คนที่ควรให้ ไม่ให้คนที่ไม่ควรให้

สิ่งที่ควรพิจารณาเนือง ๆ

อภิญญาปัจจเวกขันธ์ 5 : สิ่งที่ควรพิจารณาเนือง ๆ

1. เรามีความแก่เป็นธรรมดา
2. เรามีความเจ็บป่วยเป็นธรรมดา
3. เรามีความตายเป็นธรรมดา
4. เราจักต้องมีความพลัดพรากจากของรักของชอบใจทั้งสิ้น
5. เรามีกรรมเป็นของตน เราทำกรรมใดดีก็ตาม ชั่วก็ตาม จักต้องเป็นทายาทของกรรมนั้น

* พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) *

คณะผู้จัดทำและสนับสนุน

นายธีระวุฒิ เจริญราษฎร์

นายเอกฉันท์ มาลีลัย

นางอนงค์ มาลีลัย

พระมหาสมยศ ธมฺมทินโน

พระมหาสุรินทร์ สุรินฺทโร

นายตาม วันนาพ่อ

คณะผู้จัดทำต้นฉบับ

นายอภิชัย ทำมาน

นายสุรัตน์ บุตรดี

นางสาวสุจารินี นามธิราช

นางพิมพ์ใจ พนมอุปถัมภ์

ปัจฉิมกถาสำหรับศิษย์

ให้ถือศีลบริสุทธิ์
ให้ภาวนาเป็นเนืองนิตย์
ให้เป็นคนดีมีศีลธรรมบริสุทธิ์
ให้เป็นอุปนิสัยติดตามตัวไปในอนาคต

❀ พระครูสังฆรักษ์เติน รตนวณฺโณ ❀

รายชื่อผู้บริจาคพิมพ์หนังสือ “ธรรมะเตือนใจ” ครั้งที่๒

๑. นายโอภาส สุมนารถ ผู้จัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ครูนครพนม จำกัด ๑๐,๐๐๐ บาท

๒. นายธีระ นางพูนผล แพทย์หญิงธิดารัตน์ พลราชม ๑๐,๐๐๐ บาท

๓. ดร.วัชรินทร์ ศรีบุรินทร์ นายกสมาคมผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งประเทศไทย (สบมท.) ๑๐,๐๐๐ บาท

๔. นายพงษ์ศาสตร์ กิจกร และคณะ ๑๐,๐๐๐ บาท

๕. นายธีระวุฒิ เจริญราษฎร์ ๖,๐๐๐ บาท

๖. นายถาวร จำปา ๒,๐๐๐ บาท

๗. นายอำนาจ นาไชย ๒,๐๐๐ บาท

๘. พ.ต.อ.พลาเดช เพ็ชรหว้าโง๊ะ ๑,๐๐๐ บาท

๙. นายนิคม คงภิรมย์ ๑,๐๐๐ บาท

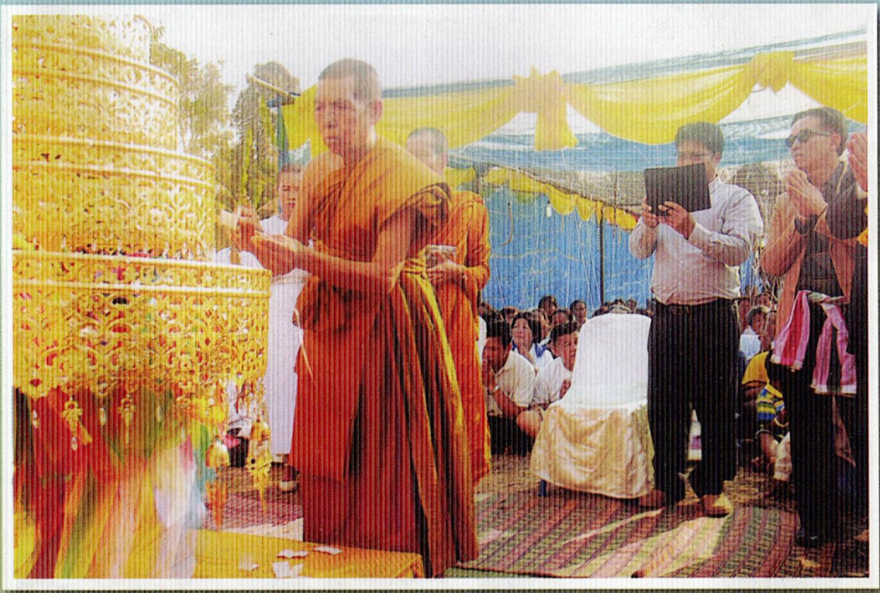
๑๐. นางประภากร เจริญราษฎร์ ๑,๐๐๐ บาท

๑๑. ดร.ธีระวัฒน์ เจริญราษฎร์ ๑,๐๐๐ บาท

๑๒. นายเอกฉันท์ นางอนงค์ มาลีลัย ๑,๐๐๐ บาท

พิธียกฉัตรขึ้นยอดพระธาตุสามร่มโพธิ์ศรี

ณ บ้านหนองแคน ตำบลยอดชาด อำเภอวังยาง จังหวัดนครพนม ก่อสร้างเมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ฐานกว้าง ๘ เมตร สูง ๔๘ เมตร
ประธานฝ่ายสงฆ์ พระครูสังฆรักษ์เติน รนตวัณโณ
ประธานฝ่ายฆราวาส ท่านพินิจ จารุสมบัติ ประธานสภาวัฒนธรรมไทย - จีน
วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๘

พระครูสังฆรักษ์เติน รตนวัณโณ ปิดทองฉัตรพระธาตุ

บรรดาแขกผู้มีเกียรติร่วมปิดทองฉัตรก่อนยกขึ้นประดิษฐาน ณ ยอดพระธาตุ

อดีตรองนายกรัฐมนตรีท่านพินิจ จารุสมบัติเดินทักทายชาวบ้านที่มาร่วมพิธี

ประชาชนให้การต้อนรับท่านประธานด้วยความอบอุ่น

พระครูสังฆรักษ์เติน รตนวัณโณ ตั้งจิตอธิษฐานก่อนยกฉัตร

ท่านพินิจ จารุสมบัติ ประธานในพิธี ยกฉัตรขึ้นประดิษฐาน ณ ยอดพระธาตุ

ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน

ตนเตือนตน

ตนติตน

ตนสอนตน

ตนใช้ตน

ตนบังคับตน

ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน

พระครูสังฆรักษ์เติน รตนวณฺโณ

ธรรมะเตือนใจ พระครูสังฆรักษ์เติน รตนวณฺโณ